

Skador på häst orsakad av stallinredning – Antal och typ av skador

MARIE CARLSSON

I djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om hästhållning kan man läsa att inredning inte får skada hästen. Men då det i dagsläget inte finns någon registrering på antalet skador orsakade av stallinredning är det svårt att säga vilken inredning som orsakar flest olyckor. Utifrån detta kom idén till examensarbetet (Carlsson, 2015) som detta faktablad baseras på. Med stallinredning syftas i detta arbete boxgaller, mellanväggar, fönster och täckeshängare. Syftet med arbetet är att få fram ett underlag för förebyggande av skador på häst orsakade av stallinredning och byggnadsdetaljer.

Metod

Examensarbetet består av en enkätstudie, djupintervjuer av hästägare som haft hästar som skadat sig på inredning samt intervjuer med tre veterinärer. Enkätstudien gjordes elektroniskt och publicerades via banner på tidningen Ridsports hemsida, via fyra avelsföreningars hemsidor och på Svensk galopps hemsida samt genom mailutskick. Intervjuerna med hästägare gjordes antingen via telefon eller frågeformulär där totalt nio stycken telefonintervjuer genomfördes och tre personer valde att fylla i frågeformuläret på egen hand. Detta innefattade totalt 15 skadade hästar. Tre veterinärer blev intervjuade via ett frågeformulär där en arbetade på ett djursjukhus, en arbetade som distriktsveterinär och en tidigare varit privatpraktiserande och haft egen klinik.

Resultat

Totalt svarade 391 hästhållare med 12,1 hästplatser i snitt på enkäten. 20 procent av de som svarat hade haft hästar som skadat sig på stallinredningen och 33 procent hade haft tillbud orsakat av stallinredning mellan 2002 och 2012. Av resultatet i enkätundersökningen kan man se att galler orsakar flest olyckor med 39 hästar, täck-

eshängare skadade 15 hästar och fönster 16 hästar, se Figur 1. Det vanligaste var att hästen fastnade med benet/hoven i gallret. Den vanligaste skadan hästen fick av att fastna i gallret var skrubbsår. Fönster gav mest sårskador och täckeshängare gav flest käkskador.

I djupintervjuerna fick hästägare som haft skadade hästar möjlighet att berätta mer ingående om hästens skada, hade skadan kunnat undvikas, daglig utevistelse etc. Av de 12 djupintervjuer som genomfördes var det olika typer av skadeorsaker som togs upp, bl. a. hade en häst rullat fast i boxen, fem hästar hade

fastnat i gallret och en häst hade fastnat i mellanväggen. De flesta hästar klarade sig med mindre skador dock var det två hästar som fick avlivas på grund av sina skador.

Det var svårt för veterinärerna att specifikt säga vilken typ av skada hästen kunde få av de olika inredningsdetaljerna i stallet. Men generellt så ger skador av galler sårskador men kan även ge svårare skador på senor och ligament. Vanligaste orsaken till fraktur i underkåken är troligen när hästen fastnat med käken i täckeshängaren. Fönster ger i de flesta fall djupa sårskador. Konvalescenstiden för de olika skadorna varierar från några dagar till månader.

Diskussion

Enkätsvaren visar på att hästägare tänker på säkerheten i stallet och det kom fram många bra åsikter i enkäten, till exempel att det är viktigt att hästen får daglig

utevistelse och att inte ge den för mycket kraftfoder. Helt enkelt vikten av att låta hästen vara häst och detta är något som även McGreevy (2004) skriver om, att det inte är för hästens fördel som vi har den på stall utan för människans och att de går emot hästens naturliga överlevnadsinstinkt att stå på stall. Hästar som står individuellt visar på mer stressbeteende (Visser et al., 2008) och då kan fler olyckor hända. En av anledningarna till att hålla hästar individuellt anges vara minskad skaderisk för hästen och människan (McGreevy, 2004). Även många hästar får vistas själva i hagen vilket går emot deras naturliga beteende (Hoffman et al., 2012). Genom att låta hästen gå i grupp i hagen kanske risken för skador skulle minskas i stallet då hästarna redan har gjort upp om rangordningen och det finns ingen anledning att utföra olika grader av hot i stallet. Och risken för

att fastna i gallret eller sparka mot mellanväggen och skada sig eliminerar. En av hästägarna nämner att i stall där hästarna är nöjda med sin boxgranne samt har tillräckligt med grovfoder ser man sällan bett och sparkar riktade mot gallret. Skulle det då vara en lösning att låta alla hästar gå på lösdrift för att undvika skador? Troligen inte, då det även inträffar skador i hagen (Leijonflycht, 2014). Dock har hästar som går i flock oftare lugnare beteende (Werhahn, 2012; Christensen et al., 2002), vilket skulle kunna påverka risken att skadas. Även om hästarna får gå tillsammans i hagen och sedan är boxgrannar minskar troligen risken för att hästen ska skadas av galler då hot i form av spark och bet uteblir. Om hästarna känner varandra bra behövs inte galler mellan boxarna och hästarna kan ha fysiskt kontakt (Jordbruksverket, 2011; Svenska Ridsportförbundet, 2014). Genom att inte använda galler tas den skaderisken bort, vilket kan vara bra då galler orsakade flest skador i denna undersökning och det finns även andra antydningar på det (Ventorp, 2011).

Slutsats

Undersökningen visar att det var fler som haft tillbud än skador på grund av stallinredningen. Boxväggen orsakade flest tillbud och galler orsakade flest skador. Då det var under två procent av hästarna som var med i studien som skadats av inredningen kan man inte säga att det finns en brist i djurskyddet. Dock är det viktigt för hästägare att alltid tänka på potentiella skaderisker och förebygga dem. Då denna undersökning endast innehåller svar från uppskattningsvis 4731 hästar bör resultatet tolkas med försiktighet och inga tydliga riktlinjer kan ges på hur inredning ska vara utformad för att skador ska undvikas.

Figur 1. Antal hästar (av totalt 88) som skadat sig som skadat sig på respektive inredningsdetalj ($P < 0,05$).

Referenser

- Carlsson, M. (2015). Skador på häst orsakad av stallinredning – Antal och typ av skador. SLU, Institutionen för husdjurens utfodring och vård. Examensarbete 2015:527.
- Christensen, J.W., Ladewig, J., SØndergaard, E., Malmkvist, J. (2002). Effects of individual versus group stabling on social behaviour in domestic stallions. *Applied Animal Behaviour Science* 75, 233–248.
- Hoffmann, G., Bentke, A., Rose-Meierhöfer, S., Berg, W., Mazetti, P., Hardarson, G. H. (2012). Influence of an active stable system on the behavior and body condition of Icelandic horses. *Animal* 6:10, 1684–1693.
- Jordbruksverket. (2011). Bra att veta om mindre häststallar. http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_jo/jo11_1.pdf[2012-03-30].
- Leijonflycht, C. (2014). Inhysningsrelaterade skador hos svenska hästar – En intervjustudie med hästägare. SLU, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa. Examensarbete 2014:59.
- McGreevy, P. (2004). *Equine Behavior – A guide for Veterinarians and Equine Scientists*. 6–17. Elsevier Limited.
- Svenska Ridsportförbundet. (2014). Hästanläggningar – En guide. [http://www.e-magin.se/v5/viewer/files/viewer_s.aspx?gKey=t4vd20b8&gInitPage=1\[2015-01-21\]](http://www.e-magin.se/v5/viewer/files/viewer_s.aspx?gKey=t4vd20b8&gInitPage=1[2015-01-21]).
- Ventorp, M. (2011). Säker inredning till häst. *Kunskapsartikel 7 (10) Hushållningssällskapet*.
- Visser, E. K., Ellis, A. D., Van Reenen, C. G. (2008). The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time. *Applied Animal Behaviour Science* 114, 521–533.
- Werhahn, H., Engel, F. H., Herman, F. A., Van den Weghe HF. (2012). Competition Horses Housed in Single stalls (I): Behavior and Activity Patterns during Free Exercise According to its Configuration. *Journal of Equine Veterinary Science* 32, 45–52. – Examensarbete SLU, Institutionen för husdjurens utfodring och vård

- Examensarbete SLU, Institutionen för husdjurens utfodring och vård
- Projektet (606) är finansierat av Partnerskap Alnarp, <http://partnerskapalnarp.slu.se/>
- Handledare: Michael Ventorp, Hushållningssällskapet, michael.ventorp@hushallningssallskapet.se
- Examinator: Anna Jansson, SLU, Institutionen för husdjurens utfodring och vård, anna.jansson@slu.se
- Författare: Marie Carlsson, SLU, Agronomprogrammet - Husdjur
- <http://www.slu.se/sv/bibliotek/soka/sok-epsilon/>